

La galerna i el llamp, el torb i la tempesta,
sobre l'ample terror l'han combatut a ras.
-La flor de l'esperança, minúscula i tenaç,
color dels nostres somnis, únicament hi resta!-

Entre les runes, sobre els fogars extingits,
enlaira el seu perfum, secret com la pregària;
i pella poc a poc, viva mà solitària,
els quatre rastres dels cavallers maleïts...

Car tan profundament la seva arrel s'allarga
que floriria encara si aquesta terra amarga
un dia fos coberta d'una crosta de sal.

Però l'alè de Déu novament hi circula!
I, granant en silenci les espigues del mal,
ella traurà forment del jull i la cugula.

• GLOSSARI

Galerna: f. Vent fort del nord-oest en el Cantàbric.

Torb: m. 1 Vent impetuós propi de la regió pirinenca, que aixeca i arremolina la neu, de manera que la visibilitat minva sensiblement.
2 Desori, estat de desordre i confusió en què no hi ha manera d'entendre's, en què cadascú tira pel seu costat, tothom crida, esvalota, mou gatzara, etc.

Terror: m. Terra on hom s'ha criat, on hom viu. *L'agre del terror.*

Tenaç: adj. Ferm en les seves opinions, en els seus propòsits, en les seves resolucions, etc. *Un home tenaç.*

Fogars: m. 1 Lloc d'un aparell d'escalfar on hi ha el foc, el soler del qual és ordinàriament un engraellat sobre el qual es posa el combustible i pels intersticis del qual té accés l'aire necessari per a la combustió. *El fogar d'una màquina de vapor. El fogar d'una xemeneia. El fogar d'un forn, d'una caldera.* 2 Llar.

Pellar: v. intr. Una ferida, una plaga, etc., posar pell. *És una rascada que costa de pellar.*

Forment: m. Blat de gra tou, esblanqueït o rogenc, d'espigues amb arestes o sense, que es cultiva arreu del món (*Triticum aestivum* o *T. vulgare*).

Jull: m. Planta de la família de les gramínies, de fulles força amples i espigues planes, formades per espiguetes sèssils amb arestes, que es fa en els camps de cereals, les llavors de la qual són metzinoses (*Lolium temulentum*).

Cugula: f. Planta de la família de les gramínies, semblant a la civada, molt freqüent a les vores de camps i com a mala herba dels esplets (*Avena barbata* i espècies properes).

• HORITZÓ D'EXPECTATIVES

Treballarem a partir del títol i dels dos primers versos. Intentem endevinar de què pot tractar el poema. Potser cal buscar el significat

d'algunes paraules perquè vegin la diferència entre un fenomen i un altre (si és que dubten): galerna, torb, tempesta i terror.

- **CLAUS PER A LA COMPRESIÓ**

LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA (1936-1939)

extret de http://ca.wikipedia.org/wiki/Guerra_Civil_Espanyola

La Guerra Civil espanyola (17 de juliol de 1936-1 d'abril de 1939) va ser un conflicte bèl·lic que va enfrontar el govern de la Segona República espanyola, que tenia el suport de les organitzacions d'esquerres, contra una part de l'exèrcit i de les organitzacions de dretes. Va ser un fet històric decisiu de l'Espanya del segle XX ja que el cop d'estat i la posterior guerra civil van representar la culminació de totes les contradiccions socials, polítiques i ideològiques que s'havien generat a la societat en el decurs dels decennis anteriors.

La guerra es va iniciar amb una aixecament militar el 17 de juliol de 1936 a la guarnició de Melilla, que l'endemà es va estendre arreu de l'Estat. El president Santiago Casares va ser substituït per José Giral, qui va ordenar el repartiment d'armament entre la població civil, facilitant la derrota dels insurrectes als principals nuclis industrials, Madrid i les capitals mediterrànies, però el fracàs de la revolta va donar pas a una guerra llarga i sagnant.

Les tropes de l'exèrcit africà van creuar l'estret de Gibraltar i es van unir a les del general Queipo de Llano a Sevilla, i a la vegada, el seu ràpid avanç els va permetre contactar amb l'exèrcit del Nord, comandat pel general Mola. Durant el 1937 la guerra es va lliurar en tres fronts: l'intent franquista de conquerir Madrid i el nord industrial,

mentre els republicans intentaven infructuosament dominar les principals ciutats de l'Aragó.

El general Francisco Franco va llançar una ofensiva en el front d'Aragó el maig de 1938 per arribar al Mediterrani i dividir el territori dominat pels republicans, objectiu assolit amb la ocupació de Vinaròs el mes d'abril. La reacció republicana va ser una ofensiva sobre la línia de l'Ebre, que significà la campanya més llarga i sagnant de la guerra civil. La batalla de l'Ebre va acabar amb la derrota de l'exèrcit republicà i va deixar el camí lliure per a l'ocupació franquista de Catalunya; fet que va precipitar la fi de la guerra. Franco la va donar per acabada l'1 d'abril de 1939, tres dies després que el coronel Segismundo Casado lliurés Madrid.

La rereguarda republicana havia viscut situacions difícils que van afeblir la seva capacitat a causa de les divisions entre els diferents partits polítics i forces sindicals que en molts llocs van simultaniejar l'esforç de guerra amb l'intent d'organitzar una revolució social. La rereguarda de la zona *nacional*, en canvi, va tenir una direcció política i militar molt més centralitzada, que el suport de l'Alemanya nazi i la Itàlia feixista, va fer més efectiva, i una repressió que va continuar durant la dictadura franquista contra els moviments d'esquerra i la cultura i la llengua catalana, basca i gallega.

La guerra va precipitar la desintegració de l'estat de dret per culpa de l'aixecament militar, la radicalitat incontrolada dels cenetistes, les venjances per motius religiosos i polítics, la pèrdua del patrimoni religiós a causa de la crema i destruccions diverses i la gana de la població per l'esforç de mantenir una guerra i els estralls dels bombardejos, agreujada per la presència de milers de refugiats espanyols procedents de la resta de l'Estat.

La postguerra va generar una nova brutalitat un cop ocupat el país: odi a l'autonomia catalana, la repressió contra la llengua i la cultura pròpies. A Espanya va ser derrotada l'esquerra, a Catalunya, a més, el catalanisme. La guerra a Catalunya va deixar «una societat trasbalsada, dividida, esporuguida». Els ideals d'una Catalunya autogovernada van ser malmesos per la guerra durant decennis, i difícilment es podia retornar a l'esperit exaltat del 14 d'abril de 1931 o de l'Estatut de Núria de 1932. La Guerra Civil espanyola havia deixat massa odis, morts i assassinats.

La significació de la derrota republicana a casa nostra

S'ha calculat que mig milió de catalans van creuar la frontera, i si bé molts van tornar, altres s'hi van quedar o es van exiliar a Mèxic, van trobar la mort en camps de concentració o en la nova guerra mundial que estava a punt d'esclatar. Mentre els gendarmes francesos conduïen els soldats i civils cap els camps improvisats a les platges de Sant Cebrià i Argelers, i més tard a i Barcarès i Gurs, el govern francès no estava preparat per a rebre un allau de gent, i tampoc no volia complicar les seves bones relacions amb els vencedors. Els refugiats van haver d'enfrontar-se a la fredor; l'hostilitat, el desconcert, la pietat o el rebuig gairebé col·lectiu d'un poble que el 1936 havia estriat un Front Popular. Sota la pluja, el vent, el fred, la neu, per la manca de queviures i de medecines, amb l'escampall d'epidèmies morien els refugiats. Sobretot el més febles, les criatures.

A l'interior, les autoritats franquistes van cercar suports, complicitats i col·laboracions. Molts patiren el regust de la repressió: afusellaments, vexacions personals i familiars, espoliació econòmica,

ciutadans de segona categoria, amb deures però sense drets. Es va incitar a la delació i a la denúncia, responent a la voluntat política d'implicar, directament o indirectament, el màxim de persones en la repressió: els uns perquè es beneficiarien de les depuracions, altres per satisfer les ànsies de revenja i altres per fer mèrits.

Així, els sospitosos de suport a la República que van restar al país, se'ls va enviar a les presons, com ara la Model de Barcelona o el Castell de Montjuïc, d'on molts sortiren amb la salut malmesa per sempre. Una vegada eren posats en llibertat, s'havien de presentar periòdicament a la Guàrdia Civil i no podien exercir cap càrrec públic. L'onada repressiva no va ser puntual, sinó que va tenir una dramàtica persistència, puix l'estat de guerra decretat el juliol de 1936 no fou derogat fins el 7 d'abril de 1948.

Josep Maria Solé i Sabaté xifra en uns 4.000 els catalans executats a Catalunya. No foren més perquè molts es van exiliar. Els afusellaments dictats pel franquisme es van caracteritzar per la seva planificació sistemàtica: «calia executar arbitràriament per demostrar el poder i la força, per instaurar el terror fins al moll de l'os de la societat civil. Franco convertí Espanya en una caserna regida per la jerarquia, la disciplina i el tuf d'encens».

La llei de Responsabilitats Polítiques del 9 de febrer de 1939 i la de «Confiscación de Bienes Marxistas» del 23 de setembre del mateix any, van concretar que les propietats immobles, mobles i els recursos econòmics dels partits, sindicats, associacions, entitats, publicacions, emissores de ràdio serien espoliades, passant una part al patrimoni de diferents organismes del nou Estat i la resta seria subhastada. Els diaris d'esquerra van ser espoliats i van passar a formar part de la premsa del règim. Les persones exiliades, en alguns casos, van ser

desposseïdes d'una part del seu patrimoni (cases, mobles, terres....). A les administracions públiques van ser depurades totes aquelles persones no addictes al règim i en el sector privat, l'exercici de certes professions liberals va ser també objecte de depuracions obligatòries en tots els col·legis professionals (advocats, metges...). A les empreses privades (bancs, fàbriques...) també es van dur a terme, però van dependre fonamentalment de la decisió de la direcció de l'empresa.

Tots els partits polítics i sindicats van ser proscrits i perseguits, la llengua i la cultura catalanes van ser prohibides públicament, arreu es va imposar una dura reacció social, i al carrer va irrompre una nova simbologia plena de banderes imperials i salutacions a la romana. Josep Benet i Morell va afirmar que el franquisme cercava «la desaparició de Catalunya com a minoria nacional dins l'Estat espanyol, amb la destrucció de la seva personalitat lingüística i cultural»

Altrament Franco va aplicar una política econòmica autàrquica que va mantenir l'Estat en una situació d'aïllament internacional i de subsistència estricta durant més d'una dècada.

Més informació:

La guerra civil espanyola

<http://www.xtec.cat/~jbuxader/historia/temes/escat/guerracivil.htm>

Lleida en la guerra civil espanyola (1936-1939), tesi doctoral de Joan Sagués San José

http://www.tesisexarxa.net/TESIS_UdL/AVAILABLE/TDX-0118110-

• **ACTIVITATS**

1. Llegeix atentament els dos primers versos i pensa en com s'ha de sentir algú que ha patit els estralls de la galerna, el llamp, el torb o la tempesta.

Aquest punt és especialment interessant per a l'alumnat que ve del món pagès.

2. Segueix llegint la primera estrofa del poema. Fixa't en la flor de l'esperança:

- Com és aquesta esperança? De quin color pot ser?
- Si no hi queda res més que aquesta floreta, com t'imagines el paisatge?

3. Els versos de la segona estrofa, contribueixen a fer veure com és el panorama i com és aquesta flor de l'esperança.

- Què representen els *fogars extingits*?
Les llars, els pobles i les ciutats que la guerra ha arrasat.
- Fixa't en la mida de la flor i en la del seu perfum, per què és *secret com la pregària*?

Perquè la pregària és un res individual i silenciós, que es fa recollit en la intimitat del cor.

- Què vol dir el verb *pellar*? Sents la tendresa que comporta aquesta acció?

- A qui es refereixen *els cavallers maleïts*?

Ara podem fer referència a la situació política dels exiliats, la totes aquelles persones que es van significar des del punt de vista polític i que van ser perseguides a mesura que l'exèrcit de Franco anava avançant. Es van veure obligades a allunyar-se de la família i a fugir a altres països.

4. Per què el poeta parla d'una *terra amarga*? Què li passa, a la terra, quan se li tira sal? Entens ara què ens vol dir Màrius Torres en la tercera estrofa? Creus que la seua esperança és ferma?

5. Fixat ara en l'últim tercet:

- Per on circula l'alè de Déu? A què es refereix el poeta quan diu *Però l'alè de Déu novament hi circula!?*

Es refereix al fet que la pau tornarà, és un sentiment d'esperança. Cal comentar el contrast entre *l'alè de Déu* i *La galerna i el llamp, el torb i la tempesta*. També podem observar com els vents afluixen i el poema passa de parlar dels vents violents a l'alè.

- Quines són les *espigues del mal*? Per què diu *granant en silenci* i qui ha de granar en silenci?

Els enemics que encara persegueixen els vençuts, aquells que han guanyat la guerra i s'imposen per la força. L'esperança és la que ha de granar en silenci, ha d'anar treballant sense fer-se notar per guanyar.

- Saps què són el *forment*, el *jull* i la *cugula*? Si no és així, busca-ho al diccionari.

6. Contrasta la violència del primer quartet amb la suavitat del darrer tercet i pensa en com es podia sentir Màrius Torres en escriure aquest poema. Podries posar-li una altre títol que lligués amb aquest sentiment?

7. Busca tots els colors que hi ha al poema. Series capaç de fer un dibuix aquests colors i amb les imatges que descriu Màrius Tores?

La galerna i el llamp, el torb i la tempesta,

sobre l'ample **terror** l'han combatut a ras.

–La **flor** de l'esperança, minúscula i tenaç,

color dels nostres somnis, únicament hi resta!–

Entre les **runes**, sobre els **fogars extingits**,

enlaira el seu perfum, secret com la pregària;

i pella poc a poc, viva mà solitària,

els quatre rastres dels cavallers maleïts...

Car tan profundament la seva **arrel** s'allarga
que **floriria** encara si aquesta **terra** amarga
un dia fos coberta d'una **crosta de sal**.

Però l'alè de Déu novament hi circula!
I, granant en silenci les **espigues** del mal,
ella traurà **forment** del **jull** i la **cugula**.

8. I pel que fa a les olors, quines s'hi poden sentir?

L'olor després de la tempesta, el perfum de la flor minúscula, la dels fogars extingits, la de les plantes florides, l'alè de Déu (?). T'adones com els sentits ens ajuden a penetrar en la realitat del poeta?

9. Fes l'anàlisi de la mètrica, rima i estrofisme d'aquest poema.

La galerna i el llamp, el torb i la tempe**sta**,
sobre l'ample terror l'han combatut a **ras**.
-La flor de l'esperança, minúscula i tena**ç**,
color dels nostres somnis, únicament hi **resta!**-

A 12 (6+6) fem.
B 12 (6+6) masc.
B 12 (6+6) masc.
A 12 (6+6) fem.

Entre les runes, sobre els fogars exting**its**,
enlaira el seu perfum, secret com la preg**ària**;
i pella poc a poc, viva mà solit**ària**,
els quatre rastres dels cavallers male**ïts**...

C 12 masc.
D 12 (6+6) esdr.
D 12 (6+6) esdr.
C 12 masc.

Car tan profundament la seva arrel s'all**arga**
que floriria encara si aquesta terra am**arga**
un dia fos coberta d'una crosta de **sal**.

E 12 (6+6) fem.
E 12 (6+6) fem.
F 12 (6+6) masc.

Però l'alè de Déu novament hi circula!
I, granant en silenci les espigues del mal,
ella traurà forment del jull i la cugula.

G 12 (6+6) fem.
F 12 (6+6) masc.
G 12 (6+6) fem.

El poema està construït amb quatre estrofes: dos quartets i dos tercets i, per tant, és un sonet.

Els versos són d'art major (dodecasíl·labs) amb una cesura que els divideix en dos hemistiquis de 6 + 6, excepte els versos 5 i 8 en què no hi ha cesura. Tots els versos són alexandrins, cosa que dona al poema un to solemne i narratiu.

La rima és sempre consonant i es combina l'ús de lla femenina amb la masculina. Com a fet poc usual, remarquem la presència de dues rimes esdrúixoles (pregària, solitària).